

кризою компетентностей. Зокрема, 28,5 % українців вважають, що знизився професійний рівень мед-працівників. А в 2017 р. деякі країни Близького Сходу вже перестали визнавати дипломи, видані українськими медичними ВНЗ. Загалом, від'ємне сальдо вчителів (9 %) випереджає показник викладачів вищих навчальних закладів (5,5 %) [5].

За підрахунками КМІС, середній вік осіб, які планують виїхати, – 34,8 року; середній вік тих, хто вагається, – 36,6; категорично відмовляються залишити Україну – 54,8, з яких молодь віком від 18 до 30 років становить лише 9 % [6].

Тенденції інтелектуальної міграції є стратегічною загрозою для національної безпеки України. Відповідно неможливим стане подальший інноваційний розвиток, наявності якого вимагають сучасні світові ринки. Зменшення наукового потенціалу призводить до стагнації економіки, поглиблення кризових явищ у соціально-економічній сфері українського суспільства. Варто зауважити, що реалізація державної політики, навіть у контексті збереження «статус-кво», становить загрозу каскадного руйнування не лише кадрового потенціалу держави, а й національного загалом. Деталізуючи це твердження, слід зазначити, що інтелектуальний дефолт загрожує у цілому соціально-економічному розвитку держави як у короткостроковій перспективі, так і стратегічному сенсі.

Перелік посилань:

1. Войтович Р.В. Інтелектуалізація еліт як технократична умова інституційного лідерства в державному управлінні / Р.В. Войтович // Вісник НАДУ. – 2015. – № 1. – С. 48–53.
2. Офіційний сайт Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dknii.gov.ua/?q=system/files/sites/default/files/images/_08%2007%202013.p
3. International Migration Outlook 2013. OECD publishing. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd-ilibrary.org/>
4. Войтович Р.В. Меритократизація та інтелектуалізація державно-управлінських кадрів в Україні: тотожність та відмінність / Р.В. Войтович // Новітні стратегії реформування державної служби в умовах європейської інтеграції: матеріали кругл. столу за міжнар. уч. – Київ: Ліра-К, 2014. – С. 11–17.
5. Мостова Ю. Кровотеча / Ю. Мостова, С. Рахманін // Дзеркало тижня. – 2018. – № 3. – 27 січня. – С. 1-4.
6. Дослідження проводилося Київським міжнародним інститутом соціології з 21 листопада по 15 грудня 2017 р. у 110 населених пунктах в усіх областях України, крім Автономної Республіки Крим. У Донецькій та Луганській областях опитування проводилося тільки на територіях, підконтрольних Україні.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ

Р.О. Гамза, здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: О.С. Пархоменко, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

Український ринок праці, без сумніву, має проблеми зі структурою спеціалістів, які пропонують свої сили, – попит на певні кваліфікації не має еквівалентної пропозиції. На фоні швидкого соціально-економічного розвитку, а також невпинного процесу розширення світового економічного простору значну позицію серед конкурентних переваг молодих спеціалістів займає відповідність отриманої освіти сучасним вимогам та її якість.

Молодь є специфічною соціально-демографічною групою, неоднорідною за рівнем освіти, професійної підготовки, ціннісними орієнтаціями, соціальною та економічною активністю, що необхідно враховувати при розробці та реалізації державної молодіжної політики. Вихідним положенням такої політики повинно бути визнання молоді не лише об'єктом впливу, але й активним суб'єктом соціально-економічних і структурно-технологічних трансформацій, що відбуваються в Україні. Пріоритетами молодіжної політики повинні бути освіта, професійна підготовка, зайнятість, охорона здоров'я, задоволення духовних потреб. Ці пріоритети забезпечуються гарантованим мінімумом державних соціальних послуг, а також стимулюванням активності, ініціативи та мобільності молоді економічними методами [2, с. 153].

Упродовж досліджуваного періоду, а саме, 2012-2017 рр. рівень молодіжної зайнятості невпинно зменшується, незалежно від вікової групи, хоча показники групи «25-29» і «30-34» значно більші за загальний показник зайнятості в країні (таблиця 1). Навіть група, зайнятість якої з початку 2000 року зростала – «15-24», зараз має загальну тенденцію до зменшення долі зайнятих.

Загалом вікова група 15-24 роки включає багато осіб, які отримують освіту і не мають достатньо професійних навичок для повноцінної конкуренції на ринку праці.

Зайнятість молоді в Україні за віковими групами в період 2012-2017 рр.
(у % до всього населення відповідного віку) [4]

Рік	Вікова група			Усього
	15-24	25-29	30-34	
2012	33,7	73,8	78,8	59,7
2013	32,5	73,8	79,8	60,3
2014	29,5	71,6	74,9	56,6
2015	28,2	71,8	74,3	56,7
2016	27	69,8	74,7	56,3
2017	27,9	69,7	74,6	56,1

Молодіжне безробіття є однією значущою проблемою не лише для української економіки, але й усього світу. Лише протягом січня-лютого 2018 р. в Україні 35 % усіх безробітних складала молодь. В абсолютних значеннях – 167,7 тис осіб, з яких 129 тис. молодих людей отримувало допомогу з безробіття. До числа цих безробітних відносяться не лише особи, які тільки що закінчили навчальний заклад та не можуть знайти роботи. 82 % людей до 35 років до реєстрації у службі зайнятості мали професійний досвід роботи. Найбільша частина з них, 25 % працювали у сільському, лісовому та рибному господарстві; 18% безробітних були зайняті у сфері торгівлі та ремонті; ще 15 % працювали у сфері державного управління та оборони, також 13 % громадян були зайняті у переробній промисловості. Що стосується решти безробітних, то вони не були зайняті понад 1 рік через різні причини, або є випускниками навчальних закладів і зовсім не мають досвіду роботи. За той самий період, січень-лютий 2018 року, кількість випускників, що вже отримували допомогу державної служби зайнятості, складала 6,1 тис. осіб. Структура випускників за рівнями акредитації навчальних закладів має наглядний для українського ринку праці вигляд: 1,1 тис. випускників професійно-технічних навчальних закладів і 5 тисяч колишніх студентів вищих навчальних закладів.

З усього числа безробітних молодих громадян за допомогою державної служби зайнятості було працевлаштовано 41,6 тисячу людей [4]. Це досить непоганий показник, але не при загальній кількості молодих безробітних в 167,7 тис осіб. Тобто, ще 126,1 тис залишалися безробітними. Молодь не лише є наслідувачем існуючих виробничих потужностей технологій, але й тими, хто має їх покращувати та робити свій внесок у економічний розвиток країни в цілому. А залишаючи таку значну частину молодих фахівців без роботи, держава ризикує отримати людей, що випали з економічного та соціального життя. Тож така ситуація є неприйнятною для держави не лише в короткостроковій перспективі, але й в довгостроковій.

Для покращення ситуації на ринку держава повинна брати більш активну участь. Окрім встановленням Законом України «Про зайнятість населення» положень, варто впровадити більш практичні норми, які будуть ефективнішими. Так, А. Батюк пропонує впровадити наступні методи підвищення зайнятості серед молоді:

- створити спеціалізовану інституцію, що буде займатися моніторингом та прогнозуванням напрямів розвитку ринку праці;
- поновити метод працевлаштування молодих людей на перше робоче місце шляхом надання дотацій роботодавцю, запровадивши дотаційні виплати з другого року роботи молодого спеціаліста;
- удосконалити механізм контролю за дотриманням норм закону щодо п'ятивідсоткової квоти, запровадити заповнення до 1% середньооблікової чисельності працівників особами з числа молоді;
- відновити можливість фінансування оплачуваних громадських робіт для юнацтва у літній період та у вільний від навчання час за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування;
- упровадити стажування молоді упродовж всього періоду навчання, встановити контроль за дотриманням обов'язків роботодавцем;
- розробити фінансовий механізм заохочення молодих людей для закріплення на першому робочому місці, зокрема у бюджетній сфері та державній службі [1, с. 25].

Але варто звернути увагу на існуючий незадоволений попит на робітничі кадри. Через значний брак професіоналів цього рівня економіка недоотримує значні суми. В такому випадку здається перспективним повернення системи поєднання системи шкільного та виробничого навчання, що та-

кож буде диверсифіковано з метою забезпечення ринку праці потенційними спеціалістами різних напрямків. А для того, щоб впроваджені норми мали результат у вигляді працюючих спеціалістів слід вести стимулювальні заходи для молоді:

- державні кредити на житло, які видаються під значно менший відсоток;
- субсидії на комунальні платежі;
- різного роду пільги;
- гарантоване робоче місце зайнятості, яке студент професійного-технічного навчального закладу може зайняти після закінчення навчання без диверсифікації заробітної плати за територіальною ознакою.

Впровадивши ці заходи держава забезпечить рівновагу на ринку праці, адже молодь буде здатна обирати професію, враховуючи той факт, що вона забезпечить належний рівень життя. Окрім того, структура на ринку праці має слугувати індикатором для вибору майбутньої професії. Таким чином, буде ліквідована прірва між високими доходами, які отримують посадовці, зайняті управлінською діяльністю на середньому рівні, та виробничими спеціалістами. Звісно, постає питання з фінансування такого затратного проекту, але в середньостроковій перспективі після початку його роботи результат буде помітно. По-перше, рівень зайнятості населення значно зросте, тим більше серед молоді; зменшаться витрати на перекваліфікацію робітників і загалом на виплати з безробіття. По-друге, зросте випуск продукції та економіка країни почне зростати в цілому. Отже, робітничі професії мають стати високодохідним видом діяльності та забезпечити надійну основу для розвитку всієї економіки.

Перелік посилань:

1. Батюк А.А. *Вдосконалення механізму державного регулювання у сфері працевлаштування молоді* / А.А. Батюк // *Ринок праці та зайнятість населення*. – 2014. – №3. – С. 22-25.
2. Онікієнко В.В. *Ринок праці та соціальний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія]* / В.В. Онікієнко – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. – 456 с.
3. Офіційний сайт Державного центру зайнятості URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

КЛАСТЕРИ ЯК ТОЧКИ ЗРОСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Л.В. Головка, канд. екон. наук, с.н.с.

*Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України, м. Київ*

На часі активізації процесу децентралізації в Україні, вагомим чинником є пошук відповідних точок зростання та їх активізація у новостворених адміністративних одиницях. Особливо це питання є ключовим у об'єднаних територіальних громадах, до яких входять в основному сільські поселення та селища міського типу. Наявність точок зростання посилює самодостатність громад, підвищує соціальний капітал та соціальний розвиток населення через створення нових робочих місць, покращення добробуту населення, зростання іміджу поселень, сприяє позитивній економічній динаміці їхнього розвитку, стимулює розробку і впровадження нових інноваційних проектів.

До інструментів економічного розвитку об'єднаних територіальних громад відноситься кластерна модель. У контексті розвитку сільських поселень вона є ефективною в аграрній та туристичній сфері. Зростання туристичного попиту на внутрішньому ринку стимулює появу інноваційних кластерів туристичної спрямованості.

Створення туристичних кластерів сприяє акумуляції людських ресурсів для розширення спектру туристичних послуг, забезпечує отримання високих результатів за короткий проміжок часу, має комплексний вплив на розвиток не лише окремої території, але і всіх сільських поселень відповідної об'єднаної територіальної громади. Водночас, впровадження кластерних моделей в громадах сприяє розвитку державно-приватного партнерства, міжмуніципального співробітництва, збільшення рівня фінансування з боку держави і місцевої влади щодо покращення умов проживання населення та благоустрою поселень.

Використання кластерних підходів розпочалось в Україні в кінці 90-х років ХХ століття. Перші туристичні кластери були створення у 2002-2003 рр. на Хмельниччині, зокрема у Кам'янець-Подільському районі – «Кам'янецький дивокрай» (с. Колибаївка), у Шепетівському районі – «Оберіг» (смт Гриців).